

Зашто се "сребренички геноцид" не помиње у муслиманским извештајима?

Пише: Стефан Каргановић
петак, 31 август 2012 14:34

Наш сарадник Енди Вилкоксон разнео је у парампарчад тврдњу да су српске снаге заробиле 7.000 до 8.000 Муслимана након што су 11. јула 1995. заузеле Сребреницу. [\[1\]](#) Без доказа да се то догодило неодржива је теза да је затим био погубљен сличан број заробљеника. Разматрајући доказну грађу која је предочена Хашком трибуналу у светлу које је најповољније по Тужилаштво, Вилкоксон показује да у најбољем случају ти докази подржавају закључак да су српске снаге могле заробити највише око 3.500 Муслимана. Самим тим, то је горња граница броја привзаконитих погубљења која су могла бити извршена после 11. јула. Та цифра је знатно нижа од броја жртава који се у званичном сребреничком наративу наводи.

Ћутљивост интерних муслиманских извештаја из периода после 11. јула 1995. у вези са масовним погубљењем заробљеника и наводним геноцидом врло је енигматична. У тим извештајима који потичу из разних муслиманских институција, ова кључна тема је изостављена. Мада се ту и тамо помињу српски злочини и стрељања заробљених лица, супротно очекивању да ће сребренички „геноцид“ бити у првом плану тих разматрања, о њему нема ни помена.

При том пада у очи да су западне владе и установе под њиховом контролом сребреничку причу преузеле на свега неколико дана од наводног догађаја на коме се темељи, средином јула 1995, док су босански Муслимани, од којих би се очекивало да се по овом питању први огласе, својом реакцијом каскали далеко иза њих. (На пример, нема записаног трага да је Изетбеговић проблематизовао сребренички геноцид за време мировне конференције у Дејтону у новембру 1995, дакле четири месеца после догађаја када је већ требало да располаже озбиљним доказима и да их ефикасно користи за стицање предности у преговорима.) Босански Муслимани су започели уопштени геноцидни наратив још од 1992. године, чим је букнуо рат и пре него што је био убијен значајан број људи на било којој страни. Али то је била очигледна пропагандна тактика са циљем да се босански Срби држе у дефанзивном положају. То се јасно разликује од специфичних оптужби за геноцид које би биле везане за Сребреницу, али које нису могле бити покренуте пре 11. јула 1995. Међутим, од наводног догађаја протекло је

Зашто се "сребренички геноцид" не помиње у муслиманским извештајима?

Пише: Стефан Каргановић
петак, 31 август 2012 14:34

неприродно дуго времена пре него што су босански Муслимани најзад уобличили и почели да јавно артикулишу оптужбе такве врсте.

Укратко ћемо размотрити неколико муслиманских званичних извештаја о Сребреници састављених после 11 јула, 1995.

(1) Мајор Рамиз Бећировић је командовао колоном 28. дивизије Армије БиХ која је извршила пробој из Сребренице према Тузли. Он је 11. августа 1995. дао изјаву органу безбедности Другог корпуса Армије БиХ у Тузли. [\[2\]](#)

Једини пут да мајор Бећировић користи реч „геноцид“ је на с. 2 своје изјаве: „Нијаз Машић и Н. Алић су прикупљали податке о геноциду у Братунцу и Сребреници, али не знам шта се догодило са подацима које су прикупили.“ Међутим, из контекста је јасно да се ово односи на процес прикупљања доказа о злочинима почињеним против Муслимана у том крају који је текао још од почетка рата, а не специфично на догађаје везане за Сребреницу у другој половини јула 1995.

Бећировић се и не труди да прикрије чињеницу да је „демилитаризација“ Сребренице била лажна: „Након што смо добили она два споразума о демилитаризацији Сребренице морали смо се потпуно разоружати. Једва смо успјели да обезбиједимо неколико покварених старих пушака да бисмо их предали УНПРОФОР-у, док је војска преостали дио крила по кућама. Пракса је била да војници своје оружје држе по кућама и само изузетно је било дијељено војницима на линији. Није било дозвољено држати већу количину оружја на једном мјесту“ (страна 5). Коришћене су компликоване варке да би се прикрила чињеница да су муслиманске снаге у енклави биле наоружане:

„Када смо ишли у пробој, оставили смо тешко наоружање и носили смо само пјешадиско... Увијек смо на линији имали по неколико војника који су се морали скривати јер би их УНПРОФОР у противном ухапсио и конфисковао њихово оружје. Када су дошли Холанђани почели су снимати наше војнике да би нам доказали да јесмо имали наоружање, тако да смо имали тешкоће доказивати супротно“ (страна 5). Описујући „допремање материјално-техничких средстава“, што се одвијало у сарадњи са Главним штабом АРБиХ, Бећировић појашњава да „смо у оквиру организованог допремања добили око 20 Зоља, мању количину ручних бомби и мању количину муниције за пушке калибра 7.62... касније, на наш захтијев, доносили су нам материјалну и техничку опрему хеликоптером“ (страна 5).

Зашто се "сребренички геноцид" не помиње у муслиманским извештајима?

Пише: Стефан Каргановић
петак, 31 август 2012 14:34

Бећировићев опис његове последње мисије изван сребреничке енклаве врло је индикативан: „По нашим прорачунима, око 1.300 до 1.400 породица палих војника требали су примити по 50 њемачких марака, а родитељима палих жртава био је исплаћен Бајрамски поклон од 50 њемачких марака. Око 200 породица из 280. бригаде требали су добити по 50 марака, тако да је било исплаћено око 1.100 породица, мада не знам колико је родитеља ову надокнаду добило “ (страница 8). Он затим додаје: „Знам да је било раздијељено укупно око 260.000 њемачких марака, пошто се радило о око 1.300 до 1.400 породица“ (страница 9).

Занимљиво је да се број породица у Сребреници које је требало да буду награђене „шехидском надокнадом“ поклапа скоро тачно са бројем војника војске БиХ у сребреничкој енклави погинулих у борби (1.333) што се помиње у књизи Насера Орића објављеној пре пада енклаве. [3] Пошто објављивање те књиге и временски период на који се односи (април 1992 – септембар 1994) претходе наводном геноциду у јулу 1995. умесно је поставити следеће питање: где су сахрањени ти људи за које се признаје да су погинули у борбеним дејствима и како можемо бити сигурни да њихови посмртни остаци не почивају у Меморијалном центру у Поточарима, заједно са жртвама геноцида?

На с. 15 свога дебрифинга Бећировић потврђује борбена дејства дуж путање пробоја 28. дивизије: „...на колону у покрету отварана је ватра“ и додаје да је примао извештаје „да је било мртвих и рањених“.

Мада би се могло рећи да је Бећировић био ангажован командовањем колоне у пробоју и да зато можда није био непосредно упознат са погубљењем заробљеника на другим местима, до 11. августа он је од других избеглица у Тузли могао да сазна бар довољно да то прокоментарише.

Одсуство специфичног помињања масовних погубљења његових заробљених војника крајње је интригантно, да се најблаже изразимо.

(2) „Аналитички пресек о узроцима пада Сребренице и Жепе,“ под датумом од 23. фебруара 1996, извештај је Управе војне безбедности Армије Босне и Херцеговине команданту Главног штаба, генералу Расиму Делићу.

[\[4\]](#)

И овде они који очекују било емотивне било хладно аналитичке осуде „геноцида у Сребреници“ остаће разочарани.

На с. 4 само се износи да „се већи број бораца и цивила без отпора предао, након чега су четници над њима извршили стравичне злочине.“ У продужетку стоји да су „четничка окупација Сребренице и злочини које су починили над бошњачким народом из ових крајева умногоме [...] утицали на морал и самопоуздање бранилаца Жепе.“ Међутим, ни ту нема специфичних оптужби у вези са масовним погубљењем заробљеника после 11. јула 1995, мада је до датума када је овај извештај био написан војна обавештајна служба о томе већ требала да има позамашан досије. Не само да се главни догађај на подручју Сребренице у предметном периоду у овом обавештајном пресеку потпуно игнорише већ се – што је врло чудно – несразмерна пажња поклања недраматичном паду суседне енклаве Жепа, на пет од укупно осам страница.

(3) „Анализа и хронологија догађаја у Сребреници“ [\[5\]](#) је без датума али у верзији која се налази у архиви Хашког трибунала текст је уредно обележен ознакама ове установе, што представља бар *prima facie* доказ његове аутентичности. Из садржаја је јасно да потиче најраније из друге половине јула 1995. зато што се у тексту помиње један докуменат органа безбедности Другог корпуса под датумом од 20. јула, 1995.

На првој страни анализе наводи се да је „по уласку у Сребреницу агресор...припаднике 28. дивизије убијао на лицу мјеста,“ што свакако представља ратни злочин али је неодређених размера, описује се више као спорадично него као организовано и систематско масовно убијање, и на описани начин свакако да се не уздиже до нивоа где би се могао констатовати геноцид. Такође се износи да је агресор „дио заробљених одвео на игралиште у Коњевић Поље,“ што је чињеница коју и други извори потврђују.

У продужетку помињу се „засједе у циљу заустављања колоне која се по групама (од по

Зашто се "сребренички геноцид" не помиње у муслиманским извештајима?

Пише: Стефан Каргановић
петак, 31 август 2012 14:34

200, 300 и 500 највећим дијелом наоружаних мушкараца) креће ка слободној територији Р БиХ“ и да „агресор...наставља са провођењем геноцида над бошњачким становништвом Сребренице – покољи, масовна стријељања, силовања, раздвајања породица, те егзодус нејачи“ (страна 1). Мада се користи реч „геноцид“ то се чини са врло широким значењем у складу са општим смером пропаганде босанских Муслимана од избијања рата. Масовно погубљење заробљеника после пада Сребренице, као специфичан геноцидни чин, не помиње се – супротно од онога што би се могло очекивати.

Следе занимљиви подаци. За српске губитке у борбеним дејствима са колоном каже се да су били „много већи“ него током освајања Сребренице (страна 2). Толико о демилитаризацији под надзором УН. Такође се тврди да су српске снаге побиле између 720 и 1.400 босанских Муслимана у Поточарима. Ако се ауторима налазила на располагању информација о убијању у Поточарима (чак и непрецизна) како је могуће да им много масовнија наводна погубљења ратних заробљеника на другим местима – нису била позната? То би, у сваком случају, био логичан закључак пошто се та погубљења у овом тексту уопште не помињу.

Што се тиче напредовања колоне, сазнајемо (с. 4) да је 16. јула „коридором прешло тридесет рањеника и око 2.000 људи (цивила)“ док је 17. јула „у току дана пристигло око 4-4.500 бораца“ (с. 5).

Очита незаинтересованост за судбину хиљада наводно погубљених заробљеника и за геноцидни карактер тог злочина делује необично, посебно у односу на свест, недвосмислено изражену на странама 5 и 6, о потенцијалу свих злочина везаних за Сребреницу да буду медијски експлоатисани.

У Закључку на крају овог Извештаја (с. 8) нема помена о масовном погубљењу заробљеника које је од онда постало познато као „сребренички геноцид“. Главни део пажње усмерен је на опречне ставове о томе да ли је било могуће енклаву успешно одбранили. Најзад, у Прилогу, наводи се пресек 45 тона оружја и муниције што је било достављено енклави, противно одредбама споразума о демилитаризацији.

(4) „Хронологија догађаја пробоја 28. дивизије“ је извештај команде 28. дивизије састављен на захтев команданта Другог корпуса АРБиХ у Тузли.

[\[6\]](#)

Зашто се "сребренички геноцид" не помиње у муслиманским извештајима?

Пише: Стефан Каргановић
петак, 31 август 2012 14:34

Био је достављен команди корпуса 24. јула, 1995, и заведен је под редним бројем 02/1-727/55.

И овај извештај садржи велику количину занимљивих информација. Ту се, на пример, потврђује да је српски напад на енклаву био изведен из правца Зеленог Јадра и да се састојао од „четири тенка Т-54 и пешадије једне бригаде“ (с. 01854506). То нимало не личи на неодољиву ударну снагу која наступа са оперативним циљем да опкољавањем енклаву изољује и онемогући бекство становништва како би над њиме могао бити извршен геноцид. С правом би се могло поставити и питање зашто противтенковске ракете „Црвена Стрела“, за које из спискова достављеног наоружања знамо да су се налазиле у војном арсеналу у енклави, нису биле коришћене да се онеспособи тенковска колона. Види се такође да је у подне 12. јула 24. дивизија у Тузли добила наређење да се припреми за пружање борбене подршке очекиваној колони 28. дивизије из Сребренице, али нема даљих обавештења о томе да ли је ишта у том смислу било предузето. Сада знамо да муслиманска армија у Тузли није мрднула прстом да помогне сребреничкој колони, и поставља се питање зашто. Такође је интересантно да је до датума када је био Извештај написан (24.јули, 1995) укупно 29.336 избеглица из Сребренице било смештено у Тузли (с. 01854507), што се подудара са евиденцијом међународних агенција са терена. Изношењем те цифре [7], уз потврду из муслиманског извора, ограничава се број могућих муслиманских губитака од свих узрока (погубљење и борбена дејства) после 11 јула, 1995, пошто се укупно становништво енклаве процелује на око 40.000.

Опет је изненађујуће да је из прегледа, на тако високом нивоу, дешавања у Сребреници изостављен „главни догађај“, т.ј. масовно погубљење хиљада заробљеника, боље познато као сребренички геноцид. Ово је посебно необично зато што се у пропратном писму уз овај извештај налази захтев да са њиме буде упознат и „Предсједник Предсједништва господин Алија Изетбеговић“ (с. 01854504).

(5) Постоји такође и извештај насловљен „Пад Сребренице“, који носи датум од 28. јула, 1995, и који је сачинила Служба државне безбедности, сектор Тузла. [8] Ту између осталог налазимо интересантне податке у вези са неким емотивним али неутемељеним тврдњама сребреничког лобија: „У колони није било много жена и дјеце. Могуће да је било десетак жена“ (с. 1D19-0222). Тај податак је у раскораку са честим тврдњама пропагандиста сребреничког лобија да су током сребреничке операције српске снаге побиле на стотине жена и деце.

